

Коваленко М. М.,

доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри економічної теорії та фінансів Харківського
регіонального інституту державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України, м. Харків

**НАЦІОНАЛЬНА ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА
ЯК ДЖЕРЕЛО ВНУТРІШНІХ ІНВЕСТИЦІЙ**

Не коректно стверджувати, що єдиним засобом, здатним рухати прогрес і сприяти розвитку вітчизняної економіки є максимально вільні банківські кредитні капітали, зовнішні іноземні запозичення та інвестиції. Існує низка підходів до «створення» грошей, альтернативних незабезпеченим і кредитним грошам. Причому, всіх їх об'єднує розуміння існування *духовної та соціальної природи грошей*, що можна трактувати як форми матеріалізації стану духовного здоров'я та соціальних диспропорцій у суспільстві.

Зрозуміти це і провести відповідні реформи грошових відносин означає мати вагомі передумови для переходу від хрематистики, що отримала широке поширення у західному світі та у нашій країні, до справжньої економіки, якою її хотів бачити ще Аристотель. Але щоб економіка змінилася на краще, змінитися на краще повинні, насамперед, самі люди.

З точки зору наявності матеріальних чинників, у нас є все необхідне і достатнє для економічного відродження: природні ресурси, виробничі потужності, люди (які ще не до кінця втратили свої трудові навички), транспортна мережа, споживачі. Все це за допомогою нових, не лихварських грошей, а також відповідної фінансово-кредитної системи і потрібно пов'язати в одне ціле. Але цьому заважає наша загальна прихильність до економічного лібералізму, який ретельно культивується світовою фінансовою олігархією з метою «наукового» виправдання використання позичкового процента, монопольного права світової фінансової олігархії, яка управляє Федеративною резервною системою, бути центром емісії світової валюти – долара США. Більша питома вага емісії цих грошей забезпечена борговими зобов'язаннями міністерства фінансів США.

Під контролем наднаціонального валютного регулятора – Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних об'єднань в світовій економіці діє неоколоніальна система фінансових відношень, заснована на нееквівалентному перетіканні трудових та природних ресурсів до країн Заходу, всебічного захисту інтересів транснаціональних

корпорацій, утворенні для слаборозвинутих та відсталих країн боргових ям з подальшою експропріацією їхніх реальних національних багатств, перекиданням внутрішньої інфляції країн Заходу на периферію глобального світу тощо. І чим раніше кожна із пригнічених країн вийде з існуючої «фінансової піраміди», тим меншими будуть втрати: не лише фінансові, а перш за все людські.

Досвід країн, що досягали стрімкого соціально-економічного розвитку, свідчить про необхідність комплексного підходу до формування грошової пропозиції з опорою на *внутрішні джерела грошової емісії* та її прив'язкою до реалізації державних цільових програм, спрямованих на розв'язання найважливіших проблем розвитку суспільства. Першочерговим із таких джерел грошової емісії є інструмент рефінансування банківських установ. Але за умови, що така емісія замикається виключно на кредитуванні реального сектора економіки та інвестиціях в пріоритетні напрямки її розвитку. Цього можна досягти виключно за умови трансформації діючої фінансової системи України.

Для формування фінансово-кредитної системи нового зразка, адекватної завданням забезпечення фінансової безпеки та довгострокового розвитку національної економіки, пропонується наступний комплекс невідкладних заходів:

- зміна статусу та функціональної ролі Національного банку України (НБУ) із одночасним налагодженням державного контролю за процесами банківського регулювання та нагляду, що передбачає виважену систему противаг [1];

- законодавче включення до державної грошово-кредитної політики і діяльності НБУ цілей, спрямованих на створення умов для економічного зростання, структурних змін вітчизняної економіки, збільшення інвестицій та зайнятості;

- регулювання грошової пропозиції з переважанням рефінансування комерційних банків під заставу кредитних вимог виробничих підприємств, облігацій держави та інститутів розвитку під здійснення державних цільових програм. При цьому сума ставки рефінансування та маржі банківської установи не повинна перевищувати 3–4 %. Терміни надання кредитів повинні відповідати типовій тривалості технологічного циклу (наприклад, для обробної промисловості до 7 років, літако- та судобудівництва до 10 років, молочного тваринництва до 5 років тощо). Доступ до системи рефінансування повинен бути відкритий для всіх комерційних банків на універсальних умовах. Для державних банків розвитку мають діяти особливі умови, що відповідають профілю і цілям їх діяльності;

- з метою виключення стимулювання валютних спекуляцій та вивозу капіталу, Національному банку слід припинити прийом іноземних

цінних паперів та іноземних активів від банків, що діють в країні в якості забезпечення кредитів;

- утворити та забезпечити суттєвий ресурсний потенціал державних банків розвитку як державного, так і регіонального рівнів за рахунок їх рефінансування Національним банком під інвестиційні проекти, схвалювані урядом відповідно до встановлених пріоритетних напрямків розвитку та здійснюваних державних цільових програм. Розміщувати такі кредити державні банки розвитку повинні на принципах цільового кредитування конкретних проектів, що передбачають виділення грошей виключно під встановлені ними витрати без перерахування грошей на рахунок позичальника;

- розширити список заставного забезпечення НБУ шляхом включення до нього векселів і облігацій платоспроможних підприємств, які працюють за пріоритетними напрямами, інститутів розвитку (державних банків розвитку, інноваційно-інвестиційних фондів, фондів розвитку, державних науково-комерційних корпорацій науково-технічного розвитку тощо), гарантій Кабінету міністрів, регіональних органів державного управління;

- з метою забезпечення стабільних умов кредитування заборонити комерційним банкам переглядати умови кредитних угод в односторонньому порядку;

- встановлення фіксованого обмінного курсу гривні з встановленням заздалегідь оголошених меж коливань курсу гривні, котрих важливо дотримуватися тривалий час;

- державними комерційними банками провести послідовне заміщення позик суб'єктів господарювання в іноземних валютах, що обслуговують розрахунки з вітчизняними контрагентами, гривневими кредитами з наданням відповідного забезпечення з боку НБУ;

- введення у практику додаткових норм банківського нагляду, що сприятимуть запобіганню перетікання емітованих для рефінансування виробничої діяльності та інвестицій грошей на фінансовий і валютний ринок;

- посилити державний нагляд за небанківськими фінансовими організаціями (страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди, лізингові фірми, пенсійні фонди, інвестиційні фонди, фінансові компанії) і особливо за здійсненням ними валютних операцій.

Під час формування грошової-кредитної політики, Національному банку разом із профільними міністерствами слід проводити *оцінку макроекономічних наслідків емісії гривні за різними каналами*: для рефінансування комерційних банків під зобов'язання виробничих підприємств, під облігації держави та інститутів розвитку з метою реалізації державних цільових програм, під заміщення інвалютних

кредитів, під придбання іноземної валюти для прискорення технологічної модернізації виробничих підприємств тощо.

Таким чином має бути сформована зовсім інша за своїм функціональним змістом національна фінансово-кредитна система, що буде спрямована на забезпечення необхідного для розвитку економіки рівня інвестування. За такої системи НБУ стає ланцюжком національної державної управлінської системи, реальна влада над котрим повертається від МВФ та корпоративних лобі до Кабінету міністрів України, складеного не із політично заангажованих дилетантів та компрадорів, а справжніх фахівців та державників. Цьому звичайно повинно передувати справжнє відділення олігархічних кланів від управління державою. Ширму «демократичних» виборів, за якою ховається антинародна та антидержавна спільнота, необхідно замінити на абсолютно іншу систему формування органів влади, підґрунтям котрої стане соборність.

Проблемою сучасних економічних моделей капіталістичної економічної системи стає саме монополізація грошей, знань, ресурсів. Тому для людини дуже складно в повній мірі реалізувати свої таланти, здібності на суспільне та особисте благо. Для переважної більшості людей втрачається можливість своєю чесною працею та здібностями піднятися вище положення робочого чи службовця. Капіталістичне мислення марнотратно відноситься до людської праці, ідей, прагнень змінити життя суспільства на краще і навіть зводить нанівець людські здібності. Практично це можна з впевненістю визначити як певний вид *кастової системи*.

Головним чинником функціонування запропонованої фінансово-кредитної система стає орієнтація не на капіталістичний (ринковий), а на *змішаний тип економічної системи*, котрий ґрунтується на: забезпеченні балансу різних форм власності в інтересах усього суспільства та рівних можливостей в економіці; оптимальному поєднанні ринкового механізму з державними методами регулювання економіки; посиленні соціальної спрямованості розвитку економіки; досягненні високого рівня розвитку науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, продуктивних сил.

Список використаних джерел

1. Коваленко М. М. Держава та банківський сектор: реалістична організація взаємодії : монографія / М. М. Коваленко [Електроний ресурс] : Х. : Tim Publishing Group, 2015. – 332 с. – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe/.